

«Відповідальність за корупційні або пов'язані з
корупцією правопорушення»

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, притягаються до **кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності** у встановленому законом порядку.

У разі вчинення від імені та в інтересах юридичної особи її уповноваженою особою кримінального правопорушення самотійно або у співучасті до юридичної особи у випадках, визначених Кримінальним кодексом України, застосовуються заходи кримінально-правового характеру

ч. 1 статті 65 -1
Закону України
“Про запобігання
корупції”

Корупція -

використання особою, зазначеною у ч. 1 статті 3 Закону України “Про запобігання корупції”, наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей

Корупційне правопорушення -

діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 статті 3 Закону України “Про запобігання корупції”, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність

Правопорушення, пов’язане з корупцією -

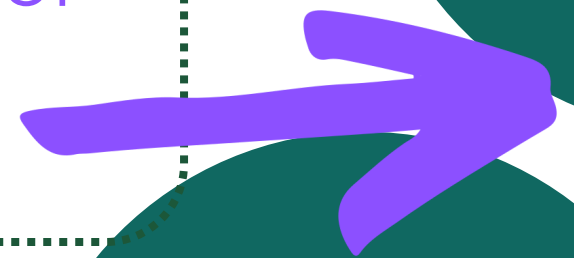
діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом України “Про запобігання корупції” вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність

▶ ЯКЩО особа вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією

▶ ОДНАК судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності

▶ ТОДІ така особа підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

У разі якщо державний орган **не застосував вимоги щодо дисциплінарної відповідальності** Національне агентство з питань запобігання корупції **ініціює питання** про виконання цієї норми та відповідальність особи, яка була зобов'язана розпочати дисциплінарне провадження.

Так, Національне агентство вносить **припис** щодо усунення порушень законодавства, проведення службового розслідування, притягнення винної особи до встановленої законом відповідальності згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про запобігання корупції».

За приписом Національного агентства державний орган **проводить службове розслідування**. Відповідна процедура регламентована **Порядком проведення службового розслідування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. № 950 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 7 березня 2023 р. № 246)**.

Невиконання уповноваженою посадовою особою законних вимог (приписів) Національного агентства щодо усунення порушень законодавства про запобігання і протидію корупції, ненадання інформації, документів, а також порушення встановлених законодавством строків їх надання, надання завідомо недостовірної інформації або не у повному обсязі тягнуть за собою **адміністративну відповідальність згідно зі статтею 188-46 Кодексу України про адміністративні правопорушення**.

Стаття 188-46. Невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції

Невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції щодо усунення порушень законодавства про запобігання і протидію корупції, ненадання інформації, документів, а також порушення встановлених законодавством строків їх надання, надання завідомо недостовірної інформації або не у повному обсязі -

тягнуть за собою **накладення штрафу** від 100 до 250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

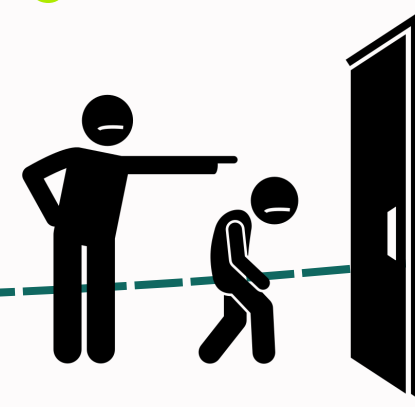
Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке ж порушення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від 200 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно якої набрало законної сили рішення суду про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, **підлягає звільненню з посади в установленому законом порядку.**

«Активи» для цілей глави 12 ЦПК України **означає** грошові кошти (у тому числі готівкові кошти, кошти, що перебувають на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах), інше майно, майнові права, нематеріальні активи, у тому числі криптовалюти, обсяг зменшення фінансових зобов'язань, а також роботи чи послуги, **надані** особі, уповноваженій на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування.

У світовій практиці сформулювалося два основні різновиди конфіскації:

1) проти особи (особиста конфіскація, in personam)– застосування в кримінальному судочинстві

Конфіскація *in personam* не просто позбавлення майна правопорушника, це ще й демонстрація суспільством того, що воно не дозволить правопорушнику користуватися «плодами» своїх правопорушень.

2) проти речі (речова конфіскація, in rem)– застосування в цивільному судочинстві.

В рішенні ЄСПЛ від 12.08.2015 у справі «Гогітідзе та інші проти Грузії» зазначено, що *in rem*, це конфіскація, що спрямована на повернення майна, набутого незаконним шляхом або походження якого неможливо пояснити і яке належить державним посадовим особам та їхньому близькому оточенню.

Стаття 368-5. Незаконне збагачення

Набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, вартість яких більше ніж на 6500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян *перевищує її законні доходи*, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Під набуттям активів слід розуміти ▶ набуття їх особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність, ▶ а також набуття активів у власність іншою фізичною або юридичною особою, якщо доведено, що таке набуття було здійснено за дорученням особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, може прямо чи опосередковано вчиняти щодо таких активів дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

Огляд законодавства щодо розгляду та вирішення справ за позовами про визнання необґрунтованими активів та стягнення їх у дохід держави (у запитаннях і відповідях)

Яким нормативно-правовим актом запроваджено інститут визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави?

1

Законом України від 31.10.2019 № 263-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів». Закон набрав чинності 28.11.2019.

До компетенції якого суду належить розгляд справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави? Склад суду.

2

Справи про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави розглядаються колегіально Вищим антикорупційним судом у складі трьох суддів (окрім справ, відповідачем в яких є суддя чи працівник апарату Вищого антикорупційного суду).

Яка позовна давність застосовується до вимог про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави?

3

Тривалістю у **чотири** роки.

Які доходи є законними?

Термін «законні доходи» для цілей глави 12 ЦПК України означає доходи, правомірно отримані особою із законних джерел, зокрема:

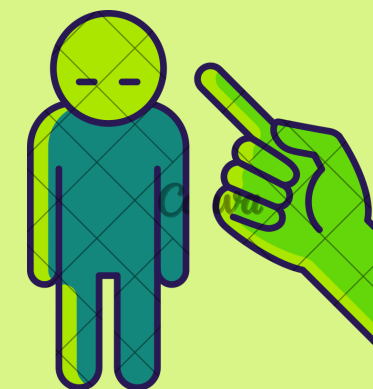
- ▶ доходи суб'єкта декларування або членів його сім'ї у вигляді заробітної плати (грошового забезпечення), отримані як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом, гонорари, дивіденди, проценти, роялті, страхові виплати, благодійна допомога, пенсія, доходи від відчуження цінних паперів та корпоративних прав, подарунки та інші доходи;
- ▶ наявні у суб'єкта декларування або членів його сім'ї грошові активи, у тому числі готівкові кошти, кошти, розміщені на банківських рахунках або які зберігаються у банку, внески до кредитних спілок та інших небанківських фінансових установ, кошти, позичені третім особам, а також активи у дорогоцінних (банківських) металах.

В яких випадках суд визнає активи необґрунтованими?

Суд визнає необґрунтованими активи, якщо на підставі поданих доказів не буде встановлено, що активи або грошові кошти, необхідні для придбання активів, щодо яких поданий позов про визнання їх необґрунтованими, були набуті за рахунок законних доходів.

Вилучення незаконно набутих та необґрунтованих активів

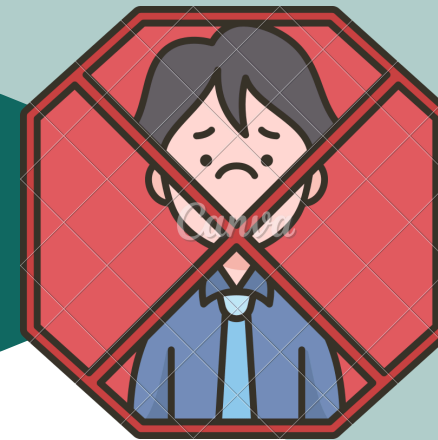
- ▶ **Активи, набуті внаслідок вчинення корупційного правопорушення, підлягають конфіскації або спеціальній конфіскації за рішенням суду в установленому законом порядку.**
- ▶ **Активи, щодо яких судом на підставі поданих доказів не встановлено, що вони або грошові кошти, необхідні для їх придбання, були набуті за рахунок законних доходів, є необґрунтованими і підлягають стягненню в дохід держави за рішенням суду в установленому законом порядку.**

З метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконанню вимог Закону України “Про запобігання корупції” в інший спосіб, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом Національного агентства з питань запобігання корупції рішенням керівника організації, де працює особа, яка вчинила таке правопорушення, проводиться **службове розслідування** в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

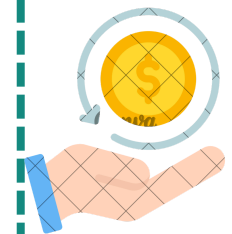

Особа, якій повідомлено про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення у сфері службової діяльності, **підлягає відстороненню від виконання повноважень на посаді** в порядку, визначеному законом.

Особа, стосовно якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, якщо інше не передбачено Конституцією і законами України, **може бути відсторонена** від виконання службових повноважень **за рішенням керівника органу, установи, підприємства, організації**, де вона працює, **до закінчення розгляду справи судом.**

У разі *закриття провадження* у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, у зв'язку з відсутністю події або складу адміністративного правопорушення *відстороненій* від виконання службових повноважень особі *відшкодовується середній заробіток за час вимушеного прогулу, пов'язаного з таким відстороненням.*

Збитки, шкода, завдані державі внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, підлягають відшкодуванню **особою, яка вчинила відповідне правопорушення**, в установленому законом порядку.

► Нормативно-правові акти, рішення, видані (прийняті) **з порушенням вимог Закону України “Про запобігання корупції”**, підлягають **скасуванню** органом або посадовою особою, уповноваженою на прийняття чи скасування відповідних актів, рішень, **або** можуть бути **визнані незаконними в судовому порядку** за заявою заінтересованої фізичної особи, об'єднання громадян, юридичної особи, прокурора, органу державної влади, зокрема Національного агентства, органу місцевого самоврядування.

3 ► Орган або посадова особа **надсилає до Національного агентства** протягом робочих днів **копію прийнятого рішення про скасування** або одержаного для виконання рішення суду про визнання **незаконними** відповідних актів або рішень.

► Правочин, укладений внаслідок порушення вимог цього Закону, може бути визнаним **недійсним**.

Відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення

Фізичні та юридичні особи, права яких порушено внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення і яким завдано моральної або майнової шкоди, збитків, мають право на відновлення прав, відшкодування збитків, шкоди в установленому законом порядку.

Збитки, шкода, завдані фізичній або юридичній особі внаслідок незаконних рішень, дій або бездіяльності суб'єкта, який здійснює заходи щодо запобігання і протидії корупції, відшкодовуються з Державного бюджету України в установленому законом порядку. Держава, Автономна Республіка Крим, орган місцевого самоврядування, які відшкодували збитки, шкоду, завдану незаконним рішенням, діями або бездіяльністю суб'єкта, що здійснює заходи щодо запобігання та протидії корупції, мають право зворотної вимоги (регресу) до особи, яка завдала збитків, шкоди, у розмірі виплаченого відшкодування (крім відшкодування виплат, пов'язаних із трудовими відносинами, відшкодуванням моральної шкоди).

